

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Origenis Commentariorum In Evangelium Secundum Johannem Tomus
Decimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](#)

*tolti peccatum mundi; interpretari debeamus mundum spiritualiter esse Ecclesiam (ablatione peccatorum circumclusa in sola Ecclesia.) Quomodo enim quod à discipulo suo in epistola dicitur de Servatore, qui propitiatio est pro peccatis, interpretabimur, si habens: *Sicut peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostri tantum, sed etiam pro totius mundi.* Quando quod apud Paulum est, huic reor esse simile, sic habens: *Qui est Servator omnium hominum, maxime fidelium.* Rursum ad hunc locum Heracleon veniens, absque aliqua approbatione, & appositione testimoniorum, enuntiat Johannem tanquam Prophetam dicere, *Agnus Dei*, & ut excellentior, quam Propheta dicere, *Qui avertit peccatum mundi.* Quorum primum existimat de corpore eius dici, secundum vero de eo, quod est in corpore, quia agnus imperfectus sit in oviū genere. Atque tale etiam sit corpus comparatione inhabitantis in ipso. Perfectionem vero, inquit, si volebat corpori attribuire, arietem ipsum immolandum dixisset. Sed non arbitror, necessarium esse post tot inquisitiones factas, eadem hoc in loco repetere, contendentes contra ea, quae dixit Heracleon parum docte. Tantum hoc adhuc notetur, quod, ut vix mundus capax illius fuit, qui seipsum inanivit, si agno, & non ariete opus fuisse ad illius auferendum peccatum.*

¶ κανόνισμα είναι τον, οτις ἀμνός, καὶ κεράνευσθη, οὐδὲ δέθη.

λείπεται οὐ τόποι, οὐδομένη, οὐδὲ σύντομόν

ORIGENIS ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ
COMMENTARIORUM
ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ
ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΕΣΗΓΗΤΙΚΩΝ
TOMOS I.
TOMUS DECIMUS.

Ioh. 2.12. ¶ Ostea descendit Capharnaūm ipse, & iug. Mater ejus, & fratres ejus, & discipuli ejus, & ibi manerunt non multis diebus. Instabat autem Pascha Iudeorum, & ascendit Hierosolymam Iesus, & reperit in templo eos, qui vendebant boves, & oves, & columbas, & mensarios sedentes: Cumque fecisset flagellum ex

*M*ετέ τέτο κατέει εἰς καφαρναῦ ἀντός, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Εἰς ἀδελφούς, καὶ οἱ μαθηταὶ. Εἰς δὲ ἔρεναν εἰς πολλὰ ἡμέρας. Καὶ ἦργος ἦν τὸ πάχα τοῦ ιεροῦ λυμαὶ οἱ ιησοῦς. Καὶ ἐνέστη εἰς τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς μαρτυρεῖ, ὑποφέρει ἐπ τὸν γένος. Αὐτὸς τοῦ ιησοῦς, ὡς προφῆτης, φησὶ ὅμαλον, εἰς τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς προφέτην. Καὶ εἰσεγένεται εἰς τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς, καὶ πάντας κατασκεψάει, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς μαρτυρεῖ, ὑποφέρει ἐπ τὸν γένος. Αὐτὸς τοῦ ιησοῦς, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς προφέτην, φησὶ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς μαρτυρεῖ, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς εἰρηνέα. Μόνον δὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς μαρτυρεῖ, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς μαρτυρεῖ, οὐδὲ τὸν πατέρα τοῦ ιησοῦς εἰρηνέα. Φερετοῦ.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

149

φροντίλων ἐν θεωνίᾳ, πάντας ἔχειαλεν ἐν
τῷ οἴκῳ, τὸ πορεόπατο, καὶ τὰς βάσεις, καὶ τὴν
κοινωνίαν ἔχειε τῷ κέρματι, καὶ τὰς τερ-
πέις αὐτούτης, τῇ τοῖς τοῖς περιστεροῖς πωλεῖσιν
ἐπι. Αὔτη ταῦτα ἀγένεντα, μὴ ποιεῖτε τὸ
ἰσχυρὸν τὸ πατέρος μα, διὸν ἐμπερέι. Τότε ἐμή-
δηναι εἰ μαζητοῖς αὐτῷ ὅτι γερεμακέναι τὸν ὄπιον
οὐχίσθε τῷ οἴκῳ σὺ καταφαρτεῖτο μετ' ἀπε-
κλεψίαις εἰνὶ ισθαίς, Εἰ εἶπαν αὐτῷ, Ή Ση-
μεῖον δικαιούς ήμην ὅτι ταῦτα ποιῶς, ἀπειράθη
ηρᾶς καὶ εἴστε. λύσατε τὰ ναῦς τὰ θέρης, καὶ ἐν
ηρᾶν ημέραις ἔργων αὐτῶν. ἀποεκβάσιον δὲ
ἐν ιδεῖσι, Γεωτραχίσκιντας Καὶ ἔτεσι ὠκεα-
νῆιον οὐδέποτε ζεῖτο, καὶ σὺ ἐν τοισι τηρεόσις ἐ-
ργάσθη αὐτός: ἐκάνθισθε τὸ ἔλεγος περὶ τὰ ναῦς τὰ
σαμαρτὶαί αὐτοῦ. οὐτε ἐν ἡρᾶσσιν ἐν νεκρῶν,
ικηρυχτούσι εἰ μαζητοῖς αὐτῷ ὅτι Τότος ἔλεγε,
καὶ ἐπέσυντο τῷ γερεμῷ Εἰ τῷ λόγῳ ότι εἴ-
τεν εἴστος: οὐδὲ τὸν ἐν τοῖς ιεροσολύμοις ἐν
τῷ πάτρα, ἐν τῇ ἑστητῇ, ἐπέσυντο εἰς τὸ
ηρᾶν αὐτῷ ποτῆς θεωρήντας αὐτὸν τὸ Σημεῖον

faniculis, omnes ejecit a templo, oves simul, ac boves: & mensariorum as effudit, & mensas subveriit. & his, qui columbas vendebant, dixit: Auferte ista hinc, nec facite domum Patriis mei, domum mercatus. Recordati vero sunt discipuli ejus, quod scriptum est: Zelus domus tua exedit me. Respondebunt ergo Iudei, & dixerunt ei: Quod si gnum nobis offendis, quandoquidem ista agis? Respondit Iesus, & dixit eis: Destruite templum hoc, & in tribus diebus suscitabo illud. Dixerunt ergo Iudei: Quadragesima & sex annis adiudicatum est templum hoc, & tu in tribus diebus suscitaris illud? At ille dicebat de templo corporis sui. Num ergo suscitatus esset a mortuis, recordati sunt discipuli ejus, quod hoc dixisset illis, & crediderunt Scriptura, & sermoni, quem dicerat Iesus. Cum autem esset Hierosolymis in Pascha die festo, multi crediderunt in nomen ejus, videntes signa ejus, qua edebat. Ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, eo quod ipse non posset omnes, nec opus haberet, ut aliquis restaretur de homine. Ipse enim sciebat, quidquid esset in homine.

Numeri, qui in ipso Numerorum lib-
bro scripti fuerunt, juxta quandam
proportionem convenientem unicuique
rei, Scriptura digni habiti sunt. Inqui-
rendum autem est, an unus ex Mosis libris
Numerorum inscriptione horatius; ratio-
nem numerorum eximie doceat eos, qui
hujuscmodi accurate investigare valent.
Quæ mihi ad te in principio decimi tomî
dicuntur, tum intuenti frequenter nume-
rum denarium aequitum fuisse privile-
gium Scripturæ excellentis, ut tibi quoq;
licet diligenter considerare, tum speranti
etiam fore, ut aliquid magis à Deo in hunc
Tomum accipiam; quod ut contingat,
pro viribus præbete nos ipsos Deo tenta-
mus, qui cupit optimâ largiri; sed in cipien-
dushinc est liber. Postea descendit Caphar-
taum, unde deveniens ad Caphar-

*nam ipse, & mater ejus, & discipuli ejus, &
manserunt ibi non multe diebus. Et i-*

territus, qui Evangelia scripserunt, inquit Dominum in Galileam feceris, post i-
sus contra Diabolum certamen. Matthaeus autem, & Lucas prius cum venisset Nazareth, postea illa reliqua profectum habita Capernaum. Matthaeus vero & Marcus causam etiam quandam dicunt, cur ipse inde discesserit, nempe, quia audisset Johanem ab Herode in carcere conjectum fuisse. Habent autem se sic verba; Matthei quidem: *Tunc omittit il-*

ποιησούν ἐν καζάρσι, μή πάντα κατατελε-
λαμπτούν αὐτέλβοτα κατηγορημένα εἰς καφαρ-
ναϊ. ὁ δὲ μαρτυρᾷ. Εἰ μάκον τῷ αὐτίδινα λέγεται τὰ σευτὸν ἐπῆρεν αὐτοκεχωρικόν,
τὸ αικιαίνα, οὐκ ιατρόν παρεδέεται. ἔπει δοκίμων τούτῳ τῷ ιατρῷ μετατρέπεται.

*Matth. 4. lum diabolus, & ecce Angeli accedebant, &
11. & seq. & ministrabant ei. Cum audisset autem Ie-
sus, iohannem traditum esse, secessit in Ga-
lilaeam; & reliqua Nazareth profectus habi-
tavit in Capharnaou maritimum. & in insibus
Zabulon, & Nephtalim, ut impleteur quod
dictum fuerat per Esiam Prophetam, dicen-
tem: Terra Zabulon, & terra Nephtalim, &
post ea, quæ dicta sunt in Esaia, dicit:
Ex eo tempore exiit Iesus prædicare, &*

Marc. 1.13. & seq. *accerte. respicite, inquit enim regnum eius
lorum.* Marcus vero: *Erat, inquit, in*
deserto dies quadraginta, & tentabatur a
Satana: eratque cum feris, & Angeli mi-
nistrabant illi. Postquam autem aditus est
Iohannes, venit Iesus in Galileam predicans
Evangelium Dei, nempe, impletum est tem-
pus, in instantia regnum Dei. Resipisci, &
credite Evangelio. Deinde cum enarrasset
de Andrea, & de Petro. Jacobo boe, ac
Johanne, scribit haec: Et in gressu Caphar-
nae, Iesus subito discenderet in Cenaculum

*Luc. 4.13. Lucas vero: Et cum consummasset, inquit,
& seq. tentationem Diabolus, recessit ab illo usque*

ad tempus. Et reuersus est Iesus virtute spiritus in Galileam, & fama exiit per universam regionem de ipso, & ipse docebat in Synagogis eorum, & glorificabatur ab omnibus: & venit in Nazara, ubi erat nutritus, intravitque secundum consuetudinem suam die sabbatorum in Synagogam. Cumque docuerit, que in Nazare ab ipso dicta fuerant, futoremque eorum, qui erant in Synagoga, adversus ipsum, ut qui ejecissent eum e civitate, ac duxissent usque ad supercillum montis, super quem civitas illorum adficata, ut praecipitarent eum, & ut transiens per medium illorum ibat, superadxit hæc: Et

Luc. 4. 31. dium illorum ibat, superaddit hæc: Et descendit Capharnaum civitatem Galilææ, & docebat illos Sabbathis. Veritatem de hisce rebus oportet repositam esse in his, quæ animo cernuntur, aut si dissonantia non solvatur, recedere à fide Evangeliorum, tanquam quæ vere non sint scripta per Spiritum, neque sint diviniora, neque optimo ordine commentata, utroque enim modo dicitur Scriptura ordinata fuisse. Dicant enim nobis qui recipient quatuor Evangelia, & existimant apparentem dissonantiam non dissolvi per anagogen, præter prædictas à nobis dubitationes de quadraginta diebus tentationis, quiminime locum habere possunt apud Johannem, quando fuit in Capharnaum Dominus. Nam si post sex dies ab eo tempore, postquam baptizatus est Jesus, fuit in Capharnaum dextra die fa-

δῆ τὸν ἀναγωγῆς, τοὺς τὴν περιηρμέναις περιχομένημεναν χάρα Φαρναζὶ οὐ κύριον· εἰ γὰρ μή, τὰς ἐξ τῶν

A σὺν ἀντὲν ὁ διάβολος, οὐδὲ γέλει πρωτόπολις,
Ἐπηγένεντος αἰκάλας ὃν τοιωνάντι παρεβοήσῃ, αὐτού-
χώροπον εἶς καθιλαμάνεις Καπαταλωνίτην ταξιδεύει
ἐλθόντος καθάκουτον εἴς καφαράδαιμον τὸν τριγά-
λασσιαν, ἐν δεξιοῖς ζευσειλάνον, Εὐφράτελαμον την
ταληραθή τὸ μήδην διὰ ποταμοῦ τὸ περφέρει λε-
γοντος. γῆ ζευσειλάνον. Εἰ μὲν τὸν ποταμὸν πο-
λεύει, δυνάμεται πρέπει τὸ ιησοῦν κηρύξαν. Εἰ λέγει
μετενοῦσετο, πήγαντος γε ἡ Βασιλεία τὸ δεσμόν
οὗτοῦ μάρτιου, καὶ λίν, Φθονος, οὐ τὴν ἑρμηνιαν πο-
σπεζεύκεντα μηέρες ζευσειλάνον τοποθεσίαν ποιει,
περιφέρειντο. Ταῦτα τὸ Καπατάν, καὶ μετα-
τρέψαντο τὸν θηρακὸν, καὶ οὐ σύγχρονοι θηρακοί.
μετατρέψαντο τὸν θηρακὸν τὸν ιαντινόν, πάντας δὲ
ιησούς εἰς τὸν θηραλιδάν, κηρύσσων τὸν εὐαγ-
γέλιον τῷ Ιησῷ, οὗτος πεπονθόποτος οὐκαριός, τῷ
ηγγίκηρε Βασιλεία τῷ Ιησῷ. μετανοεῖται πε-
τενεύει ποτὲ εὐαγγελίον. ἔπειτα δημητρίους τὸν
αὐτὸν αἰτοῦντος, καὶ πέτραν, ιαντινόν τε, ζευσει-
C αναζεράφη ποιει. Εἰ εἰσαρθρῶμεν τὸν ιησοῦν
καὶ Φαρανταύρα, καὶ εὐέργειον τοῖς ασθεσαν θελαττού-
σιν τὸ Σωμαγγωνίον οὗτον λεγόντας, Εἰ συντίκειν,
Φθονος, τὸ πεπεζεύκειν οὐ διάβολος. οὐτοῦ αὐτοῦ
αὐτὸς ἀξιοῦ κατείχει, ζευσειλάνον τὸν ιησοῦν σε-
τῇ διασάρας τὸν πεντακότονον τοῦ πλούτου,
καὶ Φθονος ἔχειλη καθ' οὐλῆς τὸ περγάλεον τοῦ
αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς εἰς ιαντινόν, ζευσειλάνον τὸ Σωμαγγωνίον
αὐτούν, δοξαζομένος. Ταῦτα ποιειν, καὶ ιαντινός
εἰς ταῖς αράξας, καὶ τὸν Λεζαρμενοντο, καὶ ιαντινός
D καὶ τὸ ιαντινόν ουτοῦ ἐν τῇ ιησούσῃ τῷ Λεζαρ-
μενον τοῖς ποταμογράφοις. περιθέτων τὸ πά-
ναγάδοις αὐτοῦ ἐφεγμένα, καὶ τοῦ αὐτοῦ ιαντινοῦ
τὸν τὴν συναγαγωγήν, ἐκπαλαστικὸν αὐτοῦ ἔχον τὸ
πόλεαν, ζευσειλάνον τὸν φαλιδαίναν. Εἰ διατάσσω
αὐτοὺς αὐτούν διαδέσθαιτο, ὅπερ καταπειραμα-
ντούντον, ζευσειλάνον διέχει μάταιον οὐκέτι. Εἰ
ἐπεριείστο, ἐποντατικὸν ποιειν, καὶ κατέβατοι
καὶ αρχιτεκτόνεις ποτίν τοις φαλιδαίναις. Εἰ διατάσσω
αὐτούς οὐτούς οὐβάσαντο. * Ηδὲ τέτοιοι αὖτις
E θείαν διατάσσουσιν εἰς τοὺς νοτίους, μη λαρισέας
τὸ διαφανίν αἰφενέας τὸν τρόπον τοῦ εὐαγ-
γέλιον ποιειν, μη εἰς αὐλητάς, μηδὲ * θείας μηδέ-
ρων ποιεινται γεράσαμενον, η ἀπότικηρις οὐκέτι
νος δόπομημανευτείστων. ἐκπατέσος γέραστην μηδέ-
την Σωμαγγωνίαν τοτάν ζευσφί. λεζαρμανόν μηδέ-
ημεν οὐτοῦ διαδέσθαιμον τὸ ποταμόν εὐαγγελίον,
καὶ τοὺς δοκίσαντα διαφανίαν οὐδέριον λόγῳ
ημεῖν ἐπαπειρεστοι οὐδὲ τὸ ποταμόν τοῦ
E ξένου αὐτοῦ τοις ιαντινοῖς ποτε μήρειν οὐ τὸ κα-
τέσαται οὐ ημέρες, τὴν εκτῆ θηρακίν τοῦ

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

15

ἢ ἡ κακὴ τὸ γαλακτίον γάμον οὐκενομίας,
ἢ ὁντὸν εὖτε πεπεριέσθετο, ὅπε τὸ γαλόπον ἐ-
γένετο, ὃτε ιωάννης παῖ παρεδόθη. μὴ δῆ
τὴ καραντίνη, ἔτι μὲνεν τὸ πολὺτάς πρέπεσσε;
τὸ πάχεται οἰδανταί εὐθὺς ὅτος: ἀνέψιον ιεροσολυ-
μα, τὸ εὐελπίδον εἰς τὸ ιερόν τὸ πρόσβατον, Καὶ
τὸς θεού, ἐκκένη τὸ κερματισμὸν τὸ κέρ-
ματα· τούτο δὲ τὸ τοῖς ιεροσολύμοις ἐτὸ φα-
νετικὸν ἄρχονταν πικρόνη^Θ τοντος πρὸς αὐτὸν
ἄγκην ἐπελύθεισα, καὶ ἀποκένεια ποιεῖται
ἔτιπτος τὸ εὐαγγελίον λαβεῖν. μὴ δὲ ταῦτα
ἥτις ὁ πρεσβύτης, καὶ ἡ μαρτυρία αὐτὸς εἰς τὸν ιε-
ρατικὸν, καὶ εἰκῇ διέτρεψε μετ' αὐτῶν, καὶ
κατατίθει καθὼδον πατέρων τὸν Εἰωάννην Βα-
σιλέαν τὸν εἰδών εὐθὺς τὸ * ἀλιμο, ὃν ὑπάτε-
πιλλὰ λέπει, καὶ παρεζήνετο τὸ ἔστατητον.
Ἐπειδὴ θεολημένη^Θ εἰς τὸ Φυλακεύοντος οἰωάν-
νης, ὃν καὶ ἐρήμητος ζῆτοις εἰς τὸ μαρτυρικὸν
ιωάνης μὴ οἰδαντος, πεινάεισθαι, καὶ ἡ
θυηρὶς τὸ ιωάνθινον λέποντας πεινάει τὸν Κατάπη^Θ
τό. οὐδὲ Βασιλίζη^Θ, καὶ πάντες ἔρχονται
πρὸς αὐτὸν ἀγρυπνούσους διότι τὸ Βασιλικόν λό-
γος εἴ τινα ἀτὸν κύπετο τὸ δεῖφός τοις εἰσε-
σην λαβεῖν. εἰ δὲ πυθανομένοις ἥπαινοι φει-
τικοί, * γέροντος προτοντος εἰς τὴν καθαρεύειν δὲ
ζητεῖ, τῇ λέπῃ μαρτυρίᾳ, καὶ τῇ λυτρώσει δύο
ἀκελείηστα Φόροις μηδὲ τὸ πειρατημα, ὃτε
καταλεπτων τὸ γαλόπον ἐλάων κατέψησεν εἰς
καθαρεύειν τὸν τοπεργαταστὴν· πώς αὖτα
λέπην τῇ ερπεστὶ τὸ κεφάλη τῷ μαρτυρίῳ, καὶ
μάρκη εἰρημένον, ὡς οὐδεὶς τὸ αἰγακόνειαν αὐτὸν
εἰς τὸ ιωάνθινον δεσμοδέστη^Θ, εἰς τὸν γαλα-
κταναν εὐαγγελίουν^Θ. καὶ τὸν τοφοῖον
μηδὲ εἰς ἄλλας οἰνονομίας πρὸς τὴν ἐν κα-
ταραμοῖς μονῇ κερμένον, καὶ τὸ * ιεροσολύ-
μα ἀνοδον, τὸν τοῦ εἰς τὸ οἰδαταν επεῖθεν
καρδιόν, ὃν διώτα θεολημένη^Θ ἢ εἰς Φυλα-
κη τὸ ιωάννης, αλλὰ ἔστατητον εἰς αἴρων εὐ-
ην τὸ Γαλεόν; καὶ στότη ἀλιων τὸ πειραίων
εἰς ἐπιμελέστης ἔπειτα^Θ τὸ εὐαγγέλιον πει-
τὸ τὸν ιερευλαν διουφωνίας, τὸ ιωάννην κα-
τηγαντο παρεστημένον καὶ τὸ διωτον αὐτοῦτη
οὐ, σκοτιμονίας πρὸς διστοστον τὸν κυριον
εἰς μητρὸν τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἀποκληροποιίας
εἰς αὐτὸν προσθίστηκεν, μὴ ελαῖρης πάντη ἀ-
γιτῶν τὸν διε τὸ κυριον ἡρῷον ποτον, η προστ-
έμη^Θ πὸ ποσαρε εἴ τὸ ἀληφίς αἱδῶν διε τὸ
τοις σοματικοῖς καρεκτηρον. Ταῦτας τὸ πο-
τον ἐπιπον τὸ βρελήματ^Θ τὸ εὐαγγέλιον
διε τὸ πεταν λαβεῖν, Εἰ τέτοιοι γηρώι λεπτοί

A Et a dispensatione, & miraculo in nuptiis, in Cana Galilæa) perspicuum est, neque tentatum fuisse, neque in Nazaris fuisse, neque Johannem adhuc traditum fuisse. Itaque post Capharnaum, ubi mansit non multos dies, cum Pascha esset Iudeorum in propinquio, ascendit Hierosolymam, quando ē templo ejecit tum oves, tum boves, & mensariorum æra effudit. Videretur autem Nicodemus Pharisæorum princeps, noctu ad ipsum principio venisse Hierosolymam, audisseque, quæ licet ex Evangelio accipere. Post hæc au- ^{Job. 3.22} tem venit Iesus, & discipuli ejus in terram ^{23.} Iudaæam, & illuc morabatur cum eis, ac baptizabat, quo tempore erat Johannes in Aenon juxta Salim, quia aqua multa erant illuc, & veniebant, ac baptizabantur. Nondum enim conjectus fuerat in carcerem Johannes, quando Oratio etiam qua-
stio est ex discipulis Johannis de purificatione cum Iudeis. Et venerunt ad Iohannem, ^{24.} dicens de Servatore: Ecce is baptizat, & ^{25.} omnes veniunt ad eum. Audierant enim Baptista verba, quæ accurati ex ipsa Scriptura licet afflumere. Quod si interrogauntibus nobis quando primum fuit in Capharnaum Christus, quæ lectio Matthei, relictorumque duorum sequuntur, dicent, post tentationem, quando relicta Nazareth profectus habitavit in Capharnaum, quæ est civitas maritimæ: quomodo similiter verum esse dicent & illud, quod apud Mattheum, & Marcum dictum est, Iesum scilicet fecessisse in Galilæam, tanquam qui audisset Iohannem traditum fuisse; & illud, quod positum est apud D Johannem, scilicet nondum fuisse Baptista conjectum in carcerem, sed baptizare in Aenon juxta Salim? id quod ponitur post mansionem Domini in Capharnaum, & post ascensum ad Hierosolymam, indeque ad Iudeam descensum, ac post multas alias tœconomias, & dispensationes. Quin si de aliis compluribus diligenter quis exquiriserit Evangelia de dissonantia secundum historiam, quam singulatim tentabimus pro virili ob ocu-los ponere, vertigine affectus, vel renuet E confirmare Evangelia tanquam vera, & iudicio suo sibi eligens quod voluerit, aliqui ipsorum Evangeliorum adhærebunt, non audens funditus infirmare de Domino nostro fidem, vel admittens qua-
tuor esse Evangelia, veritatem ipsorum non in formis, & characteribus corpóribus esse adjungent. Ut autem aliquam considerationem sentient, ac voluntatis Evangeliorum de hisce rebus sumamus, nobis hoc est dicendum. Esto quibus-

Ἴνω οὐ προκείμενοι βλέποι τῷ πνεύματι
dam

dam spiritu Deum videntibus , hujusque sermones ad Sanctos , atque praesentiam , qua illis se offert , pricipius temporibus profectus ipolorum (atque hiplures numero existant , & diversis in locis , nec similibus omnino beneficis affecti) esto inquam propositum his singulis , sua renunciare , quæ spiritum Deo , tum de sermonibus ejus , ac de apparitionibus ad Sanctos vident , ita ut hic quidem renunciet , quæ dicuntur , vel aguntur à Deo in tali loco huic justo , ille vero quæ alias per oracula , vel audierit , vel receperit , & alius præter duos prædictos velit nosde aliquo tertio docere . Esto autem etiam aliquis quartus , perinde atque hitres faciens , conferant que hi quatuor inter se de quibusdam , quæ spiritus illis suggesterit , & de aliis brevi oratione renuncient , adeo , ut hujusmodi sint illorum narrationes : Vtius est Deus huic hoc tempore , hoc in loco , & hæc illi fecit , hunc in modum , si illi apparuerit tali forma , & manu duxit ad hunc locum , ubi hæc fecit . Secundus eodem tempore , quo hæc dicta sunt facta fuisse apud primum , referat Deum vatum fuisse in quadam urbe cuiquam secundo (quem ipse velit) existenti in loco valde remoto à loco prioris , & alios eodem tempore sermones à Deo huic , quem secundum possumus , habitos fuisse dicat . Similiter de tertio , & quarto existimandum est . Contentiant autem hi , ut prediximus , inter se vera de Deo nunciantes , deque ipsis erga aliquos beneficis , in quibusdam narrationibus , quas ipsi renuncient . Apparebit igitur historiam esse existimantiborum narrationem quæ propria sunt imaginis historie , ad res veras accommodare , & ei , qui arbitratur Deum esse in loco secundum circumscriptiōnēm , eodem tempore nequem tam plures de scipio ingenerare visiones pluribus , in pluribus locis , nec plura etiam simul dicere , impossibile esse , ut hi quatuor , quos supponimus , vera narrarent ex eo , quod facile factu non sit Deum esse in hoc quodam certo tempore , quia etiam consideratus fuerit esse in loco secundum circumscriptiōnēm , & huic & illi , hæc & illa dicere ; & facere hæc , & his contraria , & (ut ita dicam) sedentem simul , & stantem esse , in hoc quidem tempore dientes eum stantem hæc dixisse , & alia fecisse in loco eodem sedentem . Ut igitur sensus

ἐναντία, Ε, Φέρε ἐπωνῦμον, καθερόμενον ἄμα, Εἰςῶτε τὴν, εἰς ὁ μὲν τῷδε τῷ κατόπιν λύγιον
ἀυτὸν ἴσως τὸδέ θίνα εἰρηκέναι, η πεποιηκέναι ἐν τῷδε τῷ λόγῳ, εἰδὲ κατέλημψεν· αὐτοὶ δι

ú qui-

χήσανται· εἰ δὲ καὶ τοῖς ιδεάσις τις ιδεῖνθεν τίς, οὐαὶ ιδεάσις καρδιῶν,

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

155

U₂ nis

nis Evangelistam perseverat non congettus in carcere. Contra apud Matthæum fere tentato Jesu in carcere traditur, quam ob causam secedit etiam Jesus in Galilæam, cœvens trudi in carcere: quando ne carceri quidem traditus inventur Baptista apud Johannem. Proinde quis adeo sapiens, & in tantum idoneus est, ut totum Jesum ex quatuor Evangelistis dicat, quicque valeat unamquamque rem privatim agnoscere, omnesque Christi, vel peregrinationes, vel sermones, vel opera, quæ singuli narrarunt, videre, & præsertim ea, quæ in præsenti loco Servatorem fecisse remur consequenter sexto die, quando facta est dispensatio illa nuptiarum in Cana Galilææ, & quando eum descendisse remur cum Matre, & Fratribus, atque Discipulis in Capharnaum, quod interpretatur, ager consolationis? Ad agrum namq; consolationis post epulum illud vino celebre cum Matre, cumq; discipulis venire Servatorem necesse erat consolatorem Discipulos, atque eam animam, quæ ex Spiritu Sancto conceperat, & eos qui illic utilitatem percepérunt: consolatrum inquam è fructibus in agro pleno futuris. Quærendum attamen, qua re ad nuptias Fratres ejus non vocentur: sed neque erant illi, nec enim dictum est; In Capharnaum descendunt cum ipso, & Matre sua, & Discipulis. Insuper quærendum, quare nunc non ingrediuntur Capharnaum, neque ascendunt ad ipsam, sed descendunt. Quare vide, an hoc in loco per Fratres intelligendæ sint haec potentiae, quæ cum ipso descenderunt, quæ etiam ad nuptias vocatae non sunt ob ea, quæ prædictimus: cum infra, & in locis humilioribus, juventur ii, qui Christi habentur discipuli, & alterius generis homines, quoniam, si vocatur mater ejus, sint quidam proficiētes, & fructificantes, ad quos etiam descendit Dominus ipse cum ministris verbi Dei, & discipulis, tales adjuvans, Matre sibi etiam assistente. Sane habitatores in Capharnaō videntur non capere diuturniorem Jesu, eorumque, qui cum ipso descenderant, apud se consuetudinem, unde manent apud ipsos non multis diebus. Nam ager consolationis inferne non capit illuminationem de multis dogmatibus, rerum tenuim cum sit capax. Præterea ut videamus differentiam eorum, qui plus, vel minus suscipiunt Jesus, addendum est verbis illis: *Ilic manusserunt non multis diebus*, illud quo dicitur à Domino resuscitato ex mortuis

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

157

μαρτυρῶν τῷ ἀναστάντι ἐπὶ νεκρῶν μεμα-
χημένοις λεγόμενοις. Εἰ διπολλομένοις μα-
ρτυρῶν πάντα τὸ ὄντα, ἔτος ἔχον· ἴδιο,
μετ' ὑμῖν εἴη πάντας τοῖς ἡμέραις, ἔως τοῦ
Χωπλεῖας τὸ αἷμα· τοῖς ψρῷ γε πάντα ὄ-
ντα ὑπέβαθρον φύσιν ἀναγραπτίνες γνῶναι ἐπὶ ἐν-
τὸν πυχαλούντος ἰσορμένοις, * * αὐτοῦτος
μέρος πάντων πάντων τοῖς μεμαχημένοις
τοῖς πάντας τοῖς ἡμέραις, ἔως τοῦ συντελείας
τοῦ αἵματος· τοῖς δὲ πατρὶς καθαρισμοῖς, πρὸς
τοῖς αἱτινοῖς καταπέλεστον, εἰ μόνον
ἴσχει, ἀλλὰ οὐκ εἰ μήτηρ αὕτη, καὶ οὐ αἰδελ-
φεῖται, καὶ οὐ μαρτυρᾷ, ἐπεὶ ἐμενεῖν εἰ πλη-
λας ἡμέρας· ἔπεις δὲ εἰς τὸν ἀλόγονον ζητήσειν
τηνας. εἰ μὴ πάντας τοῖς ἡμέραις τόπῳ τοῦ αἵ-
ματος εἰς ἄποινταν· τοῖς δὲ ὑμῖν ὑπέρ,
μη τὸ χωρίσταν αἰστὸν, ἔως τοῦ συντελείας
τοῦ αἵματος. τῷ γάρ, ἔως, διονεὶς πειραζόφει-
λην δηλαὶ γένεται· λεκτίον δὲ καὶ πέπις τέτο
ἐπὶ πάντων τοῖς μετ' ὑμῖν, * *
τούτῳ εἰ κυριεύοντον λέγομεν εἰς τοῖς με-
μαχημένοις τῷ τοῦ Χωπλεῖας, ἀλλὰ μετ' αἰστὸν,
* τοῖς τῷ νῦν εἰς Φραγκούντον τὴν πώλη τοῦ αἵ-
ματος τοῦ Χωπλεῖας· ἐπεὶ δὲ πώλη τοῦ κόσμου επι-
μελεῖται αὐτοῖς τῶν Χωπλείων αὐτοῖς εὑρεσσαν
ἢ εἰπεῖν τῇ αὐτῶν αἰσθησκεντή θεωρήσωται,
πηγὴ εἰς τοὺς μετ' αἰστῶν, αἰλλὰ εἰναι αὐτοῖς γνω-
μόνια τῷ ιησοῦ ερεῖσθαι· ἐπὶ τῷ ζῶντι, ζῆτε
εἰς οὐρανούς, καὶ τῷ εἰς δοκιμασίαν ζητέοντε τῷ εἰναι
εἰς λαύντην ζητεῖται; παῦτα δὲ λιγομεν
πρώτους πάντας ιδεῖς εἰ τὸ πατερόντος ἐκδοχῆς
τοῖς πάντας τοῖς ἡμέραις λέγομεν, πάντας
Χωπλείων τοῖς αἷματος, τῷ πολιτικῷ τῷ αὐ-
τούρῳ φύσιν καταλαβεῖν εἰς τὸν πυχαλόν.
Ω. εἴπει γάρ καὶ εἰπεῖν τὸ ἐργάσιν τηρη-
τῶν μητρόπολην * τὸ, ἐγὼ, οὐαὶ ὁ μρῷ ἔως τοῦ
αἰτιαίου μητρόπολην μαρτυρῶν πάντα τὸ ὄντα ἔχοντος
τοῖς λειψανοῖς οἱ ἐκτροποί αὐτοῖς ξανθό-
διον τῷ παῖδει αὐτοῖς· μεταπέποντες οὖτε παρεργά-
δων οὐ γίνεται πλούτος τοῦ βασιλείου τοῦ θεοῦ ιησοῦ
τοῦ πατέρος ἐργάτην αὐτοῖς τοῦ. ιδίᾳ ἐγὼ
μετ' ὑμῖν εἰμι, πατέρον τοῦ, πάντας ἡμέρας
ιως τοῦτο τὸ κρέαν, η ἀσθλός, πάντας τοῖς
εἰς πάντας * τοῦτο πάντας, ἀλλὰ πάντας, ἔνεξ
πατεῖ τῷ βαλομένῳ· οὐδὲ τοῖς εἰμαῖς εἰς α-

E. τοῦτο τοῦτο τῷ καταπέλεστον ἀν, τῷ πρὸ^{τῷ}
τοῦ κρέατος, ἀστὸν μὲν τὸ συντελεῖαν τοῦ αἵ-
ματος, γάρην μετρία τοτε, ἔως τοῦτο τὸ πα-
τέρος ιησοῦ πάντες οἱ ἐκτροποί αὐτοῖς ξανθό-
διον τῷ παῖδει αὐτοῖς· μεταπέποντες οὖτε παρεργά-
δων οὐ γίνεται πλούτος τοῦ βασιλείου τοῦ θεοῦ ιησοῦ
τοῦ πατέρος ἐργάτην αὐτοῖς τοῦ. ιδίᾳ ἐγὼ
μετ' ὑμῖν εἰμι, πατέρον τοῦ, πάντας ἡμέρας
ιως τοῦτο τὸ κρέαν, η ἀσθλός, πάντας τοῖς
εἰς πάντας * τοῦτο πάντας, ἀλλὰ πάντας, ἔνεξ
πατεῖ τῷ βαλομένῳ· οὐδὲ τοῖς εἰμαῖς εἰς α-

U. 3 polita

posita sunt, nos non permittunt usque ad eo ab oratione digredi. Sane Heraclon ipse enarrans: *Poſtea deſcendit in Capharnaum*, alterius rursus dispensatio- nis principium inquit declarari, voce, *deſcendit*, non otioſe dicta: & inquit Ca- pharnao ſignificari haec extrema mundi, haec materialia, ad quæ deſcendit. Et quia non aptus (inquit) eſſet locus, nihil ea in civitate vel feciſſe, vel loquutus fuſſe dicitur. Quamobrem ſi in reliquis Evan- geliſtis ſcriptum fuſſet, nihil in Caphar- nao Dominum noſtrum vel feciſſe, vel di- xiſſe, fortaliter dubitassemus recipere iſipſus interpretationem. Nunc autem Mat- thaeus quidem Dominum noſtrum, reliqua Nazareth, profectum habitasse Caphar- naum civitatem maritimam, & exinde initium praedicandi certe inquit, dicen- tem: *Reſipisciete, inſtat enim regnum celo- rum.* Marcus vero, poſtquam tentaſſet

17.

*Mar
& S*

Luc
5

Marcus vero, postquam resurrexit
Dominum Diabolus, postquam traditus
fuerit Johannes in carcere, nobis an-
nunciat Dominum advenisse in Galileam
prædicantem Evangelium Dei: ingredi-
untur etiam Capharnaum post electio-
nem quatuor pescatorum ad functionem
muneris Apostolici, statimque Sabbatis
docuit in Synagoga, & obstupescerant su-
per doctrinam illius. Quin etiam actionem
quandam cum fecisse in Capharna scri-
bit, statim enim inquit: Erat in Synagoga
corum homo spiritui immundo obnoxius, &
exclamavit dicens: Ab hinc reino noster tecum
est Iesu Nazarenus? venisti ad perdendum
nos? nos vites, quis sis, nimis rursum ille filius Dei.
Et increpavit illum Iesus dicens: Obmutesc, &
exi ab homine. Et cum discipuli sibi eum
spiritus immundus, exclamasset que voca-

*gna, exiit ab eo. Et obstupuerunt omnes. Et
focus Simonis liberatur in Capharnaum à
febre. Ad hæc Marcus inquit, vesperi cu-
ratos fuisse omnes male habentes, & quia
dæmoniis agitabantur. Quin etiam Lu-
cas familia cum Marco loquutus de Ca-
pharnaum dicens: *Et venit in Capharnaum
civitatem Galilææ, & ibi docebat illos Sabatius.*
Et stupebant super doctrinam ejus, quia cum
potestate conjunctus erat sermo ipsius. Et in
*Synagoga erat homo habens spiritus Demo-
nis immundi, & exclamavit voce magna di-
cens: Eja, quid tibi nobiscum est Iesu Nazare-
ne? venisti ad per dendum nos? scote, quis sis,
Sanctus ille Dei. Et increpavat illum Je-
sus dicens: Obmutesc, & exi ab eo. Et**

μονίς ἀναθέρωτος, Εἰ δύνεται τοῦ Φωνῆς μεράριην, ἔστι, Τί τοιοῦτοι οἱ ιησοὶ νόοι; Καὶ σε τὸν εἶτα, ὁ ἄγιος τοῦ Ιησοῦ. Εἰ ἐπειδή μηδεὶς αὐτῷ ἔισται λέγων· Φυλακὴν, οὐχὶ λέγει;

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

159

πότε. Τότε έριξαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ
σκ. ἐγέλασεν αὐτὸν μηδὲν βλάψαν αὐτὸν.
μὴ ποτὲ πατεῖται λέπις ἡ αἰσθήση ἡ κύρια ἡ πό-
τη. Σωματικῆς ἐπέλασης εἰς τὸ σκίατον σημειώ-
ται, καὶ ἐπιπηκτοῦς περὶ τὸν πενθερόν αὐτὸν
πηγεῖται απίκλασθεν αὐτοῦ τῆς νόσου· μετὰ δὲ
τεραπυνθάνουσαν δύναται, Φησὶ, τὸ ηλικίας πάντες
ἐπιέντος αὐτὸν εντάσσεται νόσος ποικίλιας ἥρων αὐτὸς
φοις αὐτόν. ὁ δέ εὖ ἐκάστῳ αὐτῶν τὸν κακονο-
τῆραν θεραπεύεται αὐτός. ἐγέρχοντο δέ καὶ
διηγοντα δότο πολλῶν περιφραγμάτων, Εἶλεγον,
ποτὲ δέ τοι δημοσίᾳ λαλεῖν, ὅπερι οὐδείς εἰσιν αὐ-
τοῖς. πάντα δέ πάντα τοῦτο τὸν καφαρ-
ταῦν τὸ Καττεῖον εἰρημένον καὶ πεπαραγμένον
παρεργάτην, τούτοις τῷ ἐλέγχῳ τούτῳ πε-
κλέονται εἰμιναίναι λέγονται, δηλατότεο δὲ
πεπαραγμένον λέγεται ἡ αὐτη, ἡ λελαλημένη· ἡ γά-
δις ἐπονέσσας οὐδέτο τοῦ καφαρταῦντος· τοῦ
περισσοῦ, καὶ παντού ποιεῖται. Ἡ τέτο παραγ-
μή διωμάτων αἴρεται τῷ λέγοντι τὸ Καττεῖον
μάρτιον τοῦ Ιούνιου ἐπεδημητεῖν· Ἐκρίνεται δέ,
τοι δίδοται, φύδιμοι καὶ τὰ Γοιαντον καρια-
τοῦ Σωματικῶντος ὄπεις δόξαις μηδὲν ἡνικέ-
ται ἐπιμητίας καρεῖσις ήστι, πεπαραγμένη τοῦ
μή μάτιον τῆς ἐπονέσσας αὐτῆς τελείωσι·
οὐδὲ δέ ματιοῦ εἰσελθεῖται τοῦ ταυτού εἰς τὸ
καφαρταῦν Φησι τὸ ἐκατόπερχον αὐτῷ προ-
ειληφθεῖσα λέγοντα. ὁ πάτης μετὰ βέβληται εἰ-
τὶ οὐκανταλυτικὸς δεῖνος· Βασιλεὺος δέ, Θρόνος
καὶ αὐτοκέντρου μετὶ ἔπειρος εἰσηγεῖται τῷ πυρίῳ
ποτὶ αὐτῷ τῷ. ὑπέρτε, Εἰ ἡ ἐπίστενος γνω-
νῶν σι, καὶ ταῦτα τοῦ περιέχεται συμφάνως
τοῖς ἀλλοῖς δυοῖς ή αὐτοῖς παριστένους· ιγδὲν δὲ
ἢ Φιλόπτερον, Εἰ πάπιον ποτὶ τὸν θειατρὸν Φί-
λαρκαῖον Σωματικῶν τῷ τοπεῖον ἐναγγε-
λεῖται πάντα ποτὲ τοῦ τοπεῖον καφαρταῦντος ἀνα-
χαιμίαν, Εἰ τούς τοις αὐτοῖς λόγοις, καὶ ἐρ-
γῇ κακού, καὶ ὀστέων εἰς αὐτοῦ ἐποδη-
μάτων, καὶ πότε μόνον λέγεται καταβεβηκέναι εἰς
αὐτοῦ, πότε δέ εἰσελθεῖνεν, Εἰ ποτέν, ταῦ-
τη γάδιλλοις συντεθεῖσται σὺν ἑαυτῷ ημᾶς
διεποτεῖσι τὸν ποτὲ τοῦ τοπεῖον καφαρταῦντος
εἰσοδοῖς τοῖς εἰς τὸν ποτεῖον καφαρταῦντος
καὶ ἄλλαι διωμάτεις εἵνεις γένονται, τοῦ τοπεῖον
εἰσόστατον. Ἡρίκεν τὴν Βασιλείαν τὸν τρόπον, εἰς-
τερην ὅρχεται, εἴκους δέ τοι σύμβολον, ὃς καὶ τοι
τοῦτος τοπεῖον μετέβαλε, τοπεῖον δέ τοι τὸν κα-
φαρταῦντος, τάχα δέ τοι τὸν τοπεῖον γνω-
ποτεκνεῖ εἶναι τὸ ποτεῖον καφαρταῦντος πεπιληπτεῖσα.

A cum proiecisset illum, Damonium in medium, exiit ab illo, nihilque illi nocuit. Et postea narrat, quomodo surgens Dominus e Synagoga ingressus est in domum Simonis, & cum increpasset febrim infocru iipius, liberavit eam à morbo. Post quam liberatam: Occidente, inquit, Sole omnes, qui habebant infirmos variis morbis, ducebant illos ad eum, at ille singulis manus imponens sanabat eos. Excibant autem Demonaia à multis clamantia, ac dicitur: Tu es iste Filius Dei, & increpans non sinebat ea loqui, quod sciebant ipsum esse Christum. Hac autem omnia docuimus ex his, quæ Servator, vel dixit, vel fecit in Capharnaio, ut redargueremus Heracleonis interpretationem, dicentes: Hanc ob causam Jesus dicitur neque fecisse aliquid in ea, aut loquutus fuisse. Autenim considerationes duas urbi Capharnaio tribuat etiam ipse, & doceat, & persuadeat, qualesnam sint; aut hoc facere non valens, dicere cestet Servatorem frustra in locum advenisse. At nos (Deo dante) cum pervenerimus ad hunc te-
C xtum, conabimur manifestare, non vanum fuisse illius accessum, etiam si ex lectione ferme appareat eum ad aliqua loca profectum nihil fecisse. Præterea vero Matthæus ingrediente Domino in Capharnaum, inquit, Centurionem ad ipsum accessisse dicentem: Famulus natus decumbit domi paralyticus, ac graviter dis-
cruatur: & post alia, quæ Dominus de ipso dicit, audiisse: Vade, & sicut credidisti, fiat tibi: & de Petri socru confonsta aliis duobus etiam ipse docuit. Proinde honorificum, & Christi studio deco-
D rum arbitror esse, colligere ex quatuor Evangelii omnia quæ de Capharnaio sunt scripta, sermonesque in ea habitos, & opera Domini, & quoties ad ipsam accessit, & ut aliquando quidem descendisse ad ipsam dicitur, aliquando vero ingressus fuisse; & unde. Hæc enim inter se collata non sinunt nos aberrare in his, quæ ad intelligentiam civitatis Capharnai pertinent. Cæterum etiam si ægrotantes illic currentur, & aliae virtutes illic fiant, inde tamen incipit Dominus E prædicare, quod instat regnum celorum: id quod videtur signum esse (ut principio sub ostendimus) loci cuiusdam humilioris, qui fortasse consolationis locus efficitur per Jesum dantem illi solamen ex his, quæ illic docuit, & fecit in loco, qui est Consolationis ager: scimus enim etiam locorum nomina ejusdem

188.8.
3.

nominis esse cum rebus per Jesum factis. Quemadmodum Gergesa urbs, ubi roga-
verunt eum locorum illorum cives, ut è
finibus suis discederet, interpretatione
est, Habitatio ejicientium. Rursum de
Capharnaou hæc etiam obseruavimus, in
ca non solum prædicare Dominum in-
cepisse; Instat cœlorum regnum, verum
(ut tres Evangelistæ tradunt) primas illic
etiam virtutes edidisse. Quorum mul-
lus in his paradoxis, quæ primum facta
fuissent scriptis in Capharnaou, imitatus est
in notando primo miraculo discipulum
Johannem dicentem: *Hoc initium signo-
rum edidit Jesus in Cana Galileæ.* Neque
enim erat initium signorum illud, quod
editum fuit in Capharnaou, eo quod præ-
cedens, ad præcipuum signorum filii Dei
sit in iherosolima (hoc est exhilaratio illa,
qua micerorem omnem auferit, accessio-
ne rerum honestarum, & pulchritudinum)
et Filio Dei non sic per curatio-
nem & docecentem proprium celebrari di-

Joh 2. I.

rum erat fēs in Cana Galilee. Neque enim erat initium signorum illud, quod editum fuit in Capharnaū, eo quod præcedens, ad præcipuum signorum filii Dei sit à iepoτv̄ (hoc est exhilaratio illa, quæ mœrem omnem aufert, accessio ne rerum honestarum, & pulchritudin) x̄oγ̄, & Filio Dei non sic per curatio nes docte, sicut propter pulchritudi

Joh. 2, 13

dæorum. Sapientissimi Johannis diligentiam mecum reputans, quærbam, quid sibi velit additamentum, *Judeorum.* Quæ enim alia gens habet Paschatis solennitatem? Quocirca cum sufficiasset dicere; In propinquo erat Pascha, vide, ne forte Pascha Iudaorum dicatur ad differentiam Paschatis divini: quandoquidem alterum est Pascha humanum, nempe eorum, qui non celebrant illud ex voluntate Scripturæ: alterum vero divinum; verum scilicet, quod spiritu, & veritate perficitur ab his, qui Deum spiritu, & veritate adorant. Audiamus igitur Domini de Paschate legem sanctis verbâ, quando etiam primum nominatum fuit in

Exod. 12.

1, 2, 3,
& seq.
Hec ex
interpre-
tatione
Perionit
supplevi-
mus.

sen, & Aaron in terra Egypti dicens: [Mensis iste vobis initium mensum erit: pri-
mus erit vobis in mensibus anni. Louquere
ad universum catum sitorum Israël, dicens:] Decima mensis hujus tollat unusquisque
agnum per familias, & domos suas: & post
patrua, in quibus nondum Pascha nomi-
natim dictum fuerat, subjungit: Sic au-
te viillum comedetis: renes vestris circumcim-
eti erunt, & calcamenta vestra in pedibus
vestris, & baculi in manibus vestris, & com-
edetis ipsum cum festinatione, Pascha est
enim dominii: nec dicit, Pascha est vetrum.
Et paulo post sic nominat solennitatem:
Et erit, si dixerint vobis filii vestri, que est ista

ζε των ἔστιν· καὶ ἐσει ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς ὃς οὐκ ἔνεστι, Μή η λατεῖα ἀντι-

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

161

A religio? dicetis ad eos: Victima est Pa-Exod. 12.
scha Domini, quoniam protexit domos filio-^{26, 27.}
rum Israël. Rursumque post pauca: La-
cucus est autem Dominus ad Moſen, & Aa-
ron dicens: Hoc est lex Paschatis, alienigena Exod. 12.
ex eo non comedet. Et rursum post pauca:^{47, 48.}
Si accesserit ad vos proselytus, & fecerit Pa-
schadomini, circumcidetis omne ipsius masculi-
num. Ceterum illud obseruandum est,
quod in Legis sanctione nullib[us] dicatur,
Pascha vestrum, sed in his, quae citavimus,
semel tantum Pascha, absque ullo addi-
mento, & ter, Pascha Domini. Ut vero
B confirmemus, hoc sic se habere de diffe-
rentia Paschatis Domini, & Paschatis Ju-
daeorum, videamus quea in Esaiā hunc in
modum sunt scripta: Novilunia vestra, &
Sabbata, & diem magnam non tolero: je-
nium, & segnitium, & novilunia vestra, &
festivitates vestras odit anima mea. Mini-
me enim ad scipsum propriæ pertinere in-
quit Dominus, quæ a peccatoribus per-
ficiuntur, s[ed] ab anima ejus, si quæ tandem illa
est, odio habita non novilunia, non sabba-
ta, non diem magnam, non jejuniū, non
festivitates. Rursum in legislatione Exo-
di hac dicuntur: Dixit autem Moſes ad
Cappadocios: Hoc est verbum, quod locutus est Domi-
nus: Sabbata regnes, sancta erunt Domino. Exod. 16.
Et post pauca: Dixit autem Moſes: Comedi-
te, hodie enim sunt Sabbata domino. Et in
Numeris ante has victimas, quæ offerun-
tur in singulis festivitatibus, perinde quasi
singuli dies festi sunt juxta legem Endele-
chismi, [id est jugis oblationis], hæc scri-
pta sunt: Et locutus est Dominus ad Moſen:
Renuntia filiis Israel, & loqueret ad eos dicens:
Dona mea, munera mea, oblationes meas in Num. 28.
odorem suavitatis perseverabitis offerre mi-^{1. Seq.}
bi in festivitatibus meis, & dices eis: Hæc sunt
primitia, quas offeretis domino; suas enim
festivitates, & dona ipfius, & munera
ipsius, quæ exposita sunt in Scriptura, of-
feretis: non quæ sunt eorum, qui legem
accipiunt. His quiddam simile scriptum
est in Exodo de populo, quem Dominus
non peccantem suum esse cum dixisset,
rursum eundem, quia vitulum conflasset,
abdicans, Moſis populum nominavit. Ad
Pharaonem, inquit, dices: Hec dicit dominus
deus: Dimitte populum meum, ut sacrificet
mibi in deserto: si vero nolueris dimittere po-
pulum meum, ecce ego mitiam in te, & in ser-^{Ex. 8. 21.}
vos tuos, & in populum tuum, & in domos & seq.
tuas micas caninas, & in terram, in qua

sunt, in ea immittam, & glorificabo in die illa terram Ge'sem, in qua populus meus inest, et tenus ut in illa non sit musca canina: ut scias, quoniam ego sem Dominus, Dominus universa terra. Et dabo differentiam, ponamque differentiam inter populum meum. Ad Mosen autem locutus est Dominus dicens: Vade, descendere celeriter, impie enim gestis populus tuus, - quos eduxisti ex terra Egypti. Quamobrem ut populus non peccans, populus Dei est; peccans non item: ita & festivitates cum Domini anima eas profsequitur odio, peccantium sunt festivitates; cum vero eas Dominus sanctit, Domini esse dicuntur. Verum festivitatun una est etiam Pasccha, quod in Evangelii proposita scriptura, non Domini, sed Judaeorum Pasccha dicitur. Rursus alibi inquit: Ha sunt

Ex. 32.7

Lev. 2.3.2. Domini festivitates, quas ipsas vocabitis Sanctas. Ex Domini itaque vocem non licet his, quae docuimus, contradicere. Verum ex epistola ad Corinthios probabiliter aliquis queratur, cur Apostolus scribat:

1. Cor. 5.7 Etenim Pascha vestrum pro nobis immolatus

*est Christus, non Pascha Domini immola-
tus est Christus: ad quæ dicendum est, vel
Apostolum dixisse simplicius, Pascha no-
strum immolatum, quod pro nobis im-
molatum fuit, vel omnem eam festivita-
tem, quæ revera sit Domini, quarum una
est Pascha, non in hoc seculo, neque super
terram, sed in futuro, & in cœlis, instantे
celorum regno, celebratum iri. Quin
de festivitatibus illius unus duodecim*

06.9.15

Hebr.12

22.23. Dei viventis Hierusalem supercalefem, &
ad myriadas Angelorum: nempe ad celebritatem, & Ecclesiam primogenitorum scriptorum in celis. Et in epistles ad Colosenses: Non igitur judicet alius vos in cibo, aut
Col. 2. 16. in potu, aut in parte dies festi, aut in novilumento, vel sabbatis, que sunt umbras futurorum.
17. Porro autem manifestare, quonam paecō festivitates (quarum umbra apud Judæos corporales erat) perfectionemq; filii Dei percepti simus in supercoelestibus, sub illam veram legem, primum puerorum more instructi apud curatores, & oeconomicos, donec aderit ea temporis plenitudo, quæ illic est, officium est illius sapientia, quæ in mysterio abscondita fuit, prorsusque ejus est sapientia contueri, quæ de cibis lege fanciuntur, quæ nota sunt eorum, quæ nutritura sunt, forteisque redditura animam nostram. At

μήτρα σύμβολα τὸ ἐκτῆ μελλόντων τεῖχος, καὶ ισχυροποίειν ἡμῖν τὸ ψυχικὸν τουγχανόντα.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

16

Pars II.

X 2 neque

neque elixatum aqua, sed tantum affa igni: caput cum pedibus, & intestinis comedentis, nec relinquit ex eis usque mane, & os non comminueris ex eis. Quærendum est insuper, quomodo Johannes videatur uti hoc Evangelii dicto , perinde quasi referatur ad cœconomiam Servatoris, & ad illud tempus , quando sine lege jubentur oves comedentes os non conterere. Dicit au-

*Ioh. 19.32. tem sic: Venerunt ergo milites, & primi qui-
& seq. dem fregerunt crura, & alterius, qui cum eo*

crucifixus erat: ad igit̄ sum autem cum veni-
fent, ut viderunt eum jam mortuum, non fre-
geraverunt ejus crura sed unum militum lancea la-
tus ejus fodit. Et continuo effluxit sanguis,
& aqua. Et qui vidit, testimonium perbi-
buit, & verum est testimonium ejus. Et ille
scit, quod vera dicat, ut & vos credatis. Fa-
cta sunt enim hæc, ut Scriptura impleretur:
Os non conminuetur ex eo. Quin alia innu-
mera sunt præter hæc ad lectionem Apo-
stoli examinanda, & de Paschate, & de
azymis. Examinanda autem, ut antea
diximus, scriptio ne accurate longissimi li-
ibri. Nunc autem velut per compen-
diū hæc in medium afferentes, quæ ap-
parent dubia propter propositam lec-
tionem, sic solvere tentabimus. Illud erit
memoria repetentes: *Hic est ille agnus Dei,*

*Job. 1. 29. memoria repetentes: Hic est ille agnus Dei,
qui tollit peccatum mundi , quoniam & in*

Paschate ex agnisi, inquit, & haec sume-
tis. Videtur etiam Johannes Evangelista
cum Paulo consentiens similia dubia
habere his, quæ à nobis indagata sunt. Di-
cendum autem est ad hoc, si Sermo factus
*1ob. 6. 53. est caro, & inquit dominus: Nisi manduca-
et seq. eritis carnem filii hominis, & bibitis eius*

174 veris carnem p[ro]m[is]it dominus, & v[er]itatis ejus
sanguinem, non habetis vitam in vobis : &
Qui manducat meam carnem, & bibit meum
sanguinem, habet vitam eternam, & ego re-
fuscar[er] eum in novissimo die : caro enim
mea vere est cib[us], & sanguis meus v[er]nis est

*potius; qui manducat meam carnem, & bibit
meum sanguinem, in me manet, & ego in illo;
fortasse hanc esse carnem Agni tollentis
peccatum mundi, & hunc esse sanguinem,
de quo ponere necesse sit super duo limi-
naria, & super utrumq; postem in his do-
mibus, in quibus comedimus Pascha. At-
que ex hujus agni carnis comedere
oportet in mundi tempore, quod est nox;
alias vero carnes esse manducandas cum
pane ex azymis: quandoquidem Dei ser-
moni non tantum est caro. Inquit igitur: Ego
sum panis vita: &c: Hic est panis, qui de
caelo descendit, ut qui ex ipso comedenter, non*

*mo non tantum est caro. Inquit igitur: Ego
sum panis vita: &c: Hic est panis, qui de
caelo descendit, ut qui ex ipso comederit, non*

εἰς ποσὶ, αὐτὴν οὐδὲ ποιεῖ. καρδίαν
τούς ποτὶ τοῖς ἐνθάδιοις. οὐ δυνάμεται αὐτῷ
αἴτιον· ἔως πορείας, καὶ ὅτε γένεται συνειδήσεις αὐτῷ
αἴτιον τὸ δέκαπλεπτόριδα στοιχεῖον τοῦ φυ-
κατακαίσετε· εἶστε δέ τοι, ὅταν εἰς συνειδήσεις
αὐτοῖς, ὡς ισάνης· εἰ τὸ ἐνεγκλέμα κατέβη,
ὡς ἀναφερομένων κατὰ τὸ φύσιον τοῦ Σατῆρα εἰ-
κενεμένα, καὶ ὅτε ἐν τῷ νέῳ μετενόντῳ φ-
ρούσατο εἰδίστες ὅταν αὐτὸς μὴ συντρέξει·
λέγει δὲ οὐτόπιος·

Β μὲν πρώτα κατέκαισαν τὰ σκέλη, καὶ τὸ ἄλλα τὰ συναρμόζεντα ειπόντα. Τὸ δὲ τὸ μὲν ἐλέφαντος, ὃς εἶδον ήδη ἀντίτιθετα, ἡ κατέδεξαν ἀπὸ τὰ σκέλη, αἷς εἰ τὸ γραπτὸν λόγῳ τῶν πλευρῶν αἵτινες. καὶ ἔχοντες αἷμα οὐδὲν, καὶ ὁ ἀρχαιός μεμάρτυρες, Ε ἀληθινὴ αὕτη τοι γῆ Καρπεῖα, καὶ ἐκεῖνοι οὖτε ἀληθῆ λέγου, ματέντες πεσεῖσθαι. ἐγένετο γοῦν πάντα, οὐαὶ γηγενὴς αὐτῷ θεᾶς. οὗτον αὐτὸν οὐ συτερβόσσετε. Εἴπα δὲ

C μηδέτε πάντα θεί (επίσης τινά) τέ α-
ποτέλεσ λέξιν αναγνωριζόμενα, καὶ οὐτε τέ
πάντα, καὶ δύσματα. ἔνταστον ψηφίσθε, οὐ
προσηκτικό, προηγουμένης παντούτης συ-
γεσθεῖσ. τὸν δέ ως εἰς ἐπιγνῆ γέγοντα πα-

κατενενελ λεξιν, παπτα ποσθημοι, τα Φα-
νόρδια αω εν Βραχειν οτα λινη περασμη,
ιασμησθετες ζ τε, εινε ειν ο ανις τε
θεοι, ο αγροι τ αμαρτιν τε κοσιν, ειν ο
εν τη παχα δοπ τ αμιν, Φησ, χ ι
στοιν ληνετε. δρειν οι και ο ευαγγελισ

Φάγετε τὸ σφραγίδιον τῆς μητρὸς, οὐ πι-
τε αὐτὸν τὸ αἷμα, ἀλλὰ ξέχετε τὸν εἰσιτοῦ-
σθαι τὸν τρόπον μετὰ τοῦ σφραγίδος, οὐ πι-
τε αὐτὸν τὸν τρόπον μετὰ τοῦ σφραγίδος,
εἰ τὴ ξέχεσθαι ημέρα, η ἡδὲ σπέρματα αὐτῶν
ἔστι βαρύτερα. Εἴ δὲ αἵματα μετὰ αἷματα εἰσι τοῖς.

Ε ο Γεώγων μιν το σπίκα, κα πτων με τούνα
ἐν ἐμοὶ μέντ, καρδία ἐν αὐτῷ, μήπτε αὐτῷ
ἐστιν η Καρδία τοῦ μάρτυρος τοῦ ἀμεριπιανοῦ φί-
μα ἀμύνη. Κα τέτοιον τοῦ ἀμύνα ἀδελφοῖς θεοῖς
δεῖ τοῦτο δύο επιθυμήσ, οὐχ ἐπὶ τῷ φίλῳ
ἐν τοῖς οἰκείοις, ἐν διεσθιόμενῳ τῷ πόλεω, Κατότοι
τοῦτο ἀμύνη τάπει δεῖ Φαγεῖν κρέαν ἢ Τοῦ
κοτύπου σάνον, ὃς ἐστιν νύκτ. ὅπια ἡ μάρτια
ἔτει λογοθετεῖ καὶ μόνον ἐστιν σοφερός. Φίλοι γάρ, έγω
αὐτούς καταβιβάνων. Ια ια ιαίς από Φάγην κατα-

πυρὶ Βερώνων μη τοι δέσποινα ἀλύμων ἀρτες, ὁ γά τε γεωργὸς καὶ μόνον εἶται σπείρει. Φροντὶ γάρ, εἴτε
εἰσιν ὁ ἀρτός τοι τὸν τρόπον, καὶ τοὺς εἴσιν ὁ ἀρτός τοι εἰς τὸν τρόπον παπεβαίνειν. οὐαὶ δέ τοι αὐτῷ Φροντὶ γάρ,
καὶ τοὺς εἴσιν ὁ ἀρτός τοι εἰς τὸν τρόπον παπεβαίνειν.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

A pereat: Ego sum panis, qui de cælo descendit: si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in eternum. Nec sane ignorandum est, omnem cibum abusive panem dici, quemadmodum de Mose scriptum est in Deuteronomio: *Quadragesima diebus panem non Deut. 9 comedit, & aquam non bibit*, pro eo quod est, neque siccum, neque humidum gustavit cibum. Quod idcirco observavi, quia dicat Johannes in suo Evangelio: *Et panis Ioh. 6. 5 etiam, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Ceterum in intybis comedimus carnes agni, & azyma, vel cum nos penitent peccatorum nostrorum, & affligimur ea tristitia, quæ ex Deo est, quæque operatur nobis penitentiam, penitentie ne sciam insalutem, vel cum ob vexationes, & tormenta querentes enutrimir ab ipsis veritatis speculationibus: Non comedenda est igitur agni caro cruda, perinde ac faciunt literæ servi, more animantium ratione carentium, & sanguientium contra eos, qui idcirco ratione vere utuntur, quia velint intelligere spiritualia, id quod ratione carcer ferarum agrestium immutantes. Sed elaborandum est transmutanti cruditatem Scripturæ ad coctionem, ne in aliquid humidius & aquosius, & dissolutum transmutet ea, quæ scripta sunt: quod faciunt prurientes auribus, & à veritate quidem avertentes se ipsis, ad remissam & flaccidam vivendrationem sua instituta transmutantes. Nos vero ferventi spiritu, & ignitis sermonibus à Deo dati, quales Hieremias sumperat ab eo, qui sibi dicebat: *Ecce ego dedi sermones meos in os tuum Ier. 14. ignem*, alias faciemus Agni carnes: ita ut qui illas participent, dicant: *Cornu nostrum Ier. 24. ardens erat, loquente in nobis Christo*, & il- 32. lud: *Quum referabat nobis scripturas. Quid si ad hanc rem opus erit nos querere, ut al- fenum Agni carnesigne, in medium asse- renda erit confessio, ubi in sermonibus de passione Dei Hieremias dicit: Et factum est Ier. 20. 9. ut ignis comburens, & ardens in offisis meis: & resolvat, & sustinet non possum. In- cipiendum autem est, dum comedimus, à capite, hoc est a supremis, & primariis dogmatibus de rebus supercelesti- bus; & definendum in pedes, nimur in ultimas disciplinas, querentes de ultima natura in entibus, vel de rebus materialibus, vel terrestribus, vel malis spiritibus, & impuris Dæmonibus. Nam fieri potest, ut sermo de ipsis diversus existens ab illis sublimibus reconditus in*

X 3 myste-

mysteriis Scripturæ, per pedes Agni no-
minatus fit. Quin ab intestinis, & inter-
ioribus, & abstrusis non recedendum
est. Sed ad Scripturam totam perinde
atque ad unum corpus accedamus opos-
tet, nec collacerandæ, disscindendæ
sunt, tum constantissimæ, tum fortissimæ
harmonia totius compositionis ipsius;
quod fecerunt, qui quantum in ipsis est
uniuersitatem spiritus, in omnibus Scrit-
pturis existentem, collacerant. Et unde
hæc prædicta ex agno prophetia, tunc
sola nocte tenebrarum, quæ sunt in pra-
fenti vita, nos nutriti; tanquam eni-
exorti de terum post præsentem vi-
tam futuram, sic nos nihil reliquum
facere debemus de cibo solum nobis in
præsentia utili. Cum enim nox præter-
ierit, ac supervenerit postea dies, azymum
habentes hauquaquam ex veteri
bus, & ex his, qui inferno fermentant
panem comedimus, nobis eousque pro
futurum, donec postazymum fuerit no-
bis datum manna: hoc est angelicus illud
& non humanus cibus. Ab unoquoque
igitur nostrum immoletur ovis in omni
domo familiæ nostræ. Facile etiam fa-
ctu sit, ut aliquis transgressorit Legi
non maestans ovem, alto universum se-
vante mandatum, maestante, & coquente,
& os ejus non confringente. Et si
ut quam brevissime dicam, confone aposto-
stolica intelligentia, & evangelico Agnus
designetur Christus esse immolatum Pa-
scha. Neque enim existimandum est hi-
storica historicorum esse figuræ, & cor-
poralia corporalium, sed corporalia sp̄i-
ritualium, & historica rerum, quæ mem-
te percipiuntur: ut ascendamus oratione
ad tertium etiam Pascha perficiendum
in myriadibus Angelorum: nimurum cer-
ventu omnium celeberrimo, & perfec-
tissimo, atque *ἐν παναγιωτάτῳ*, [ho-
est beatissimo] exitu, de quo differet
non est nunc necessarium, cum etiam
hæc latius, & copiosius, quam lectio
exigat, disputaverimus. Verum non im-
pervestigatum finendum est, quomodo
in propinquo erat Pascha Judæorum
quando erat Dominus simul cum matre
& fratribus, & discipulis in Capharnaum.
Atque in Evangelio quidem secundum Mattheum dimisimus à Diabolo, cum ad-
venissent, ministrarentque illi Angelii
audissetque Johannem traditum fuisse
secessit in Galilæam, & relicta Nazaret
profectus habitavit in Capharnaum. Dein
de cum incepisset prædicationem, ele-
gissetque quatuor pîcatores Apostolos
docuissetque in Synagogis totius Gal-
lææ, sanassetque sibi allatos, in mon-
tem ascendit, dicitque beatitudines, &

Φης δύναται προπιστώφειρ πότες ἀνομάλως
ἢ ἀμνός. καὶ τὸ εὐδοθίου ἐστιπέλκον, καὶ
δυστοκενχυμένον ἐν ἀφετίον· οὐ εἰ τὸ
Cάμπη τῇ απάντη προσελθεῖν γενόφι, καὶ
πότες εἰ τῇ ἀρμονίᾳ τῷ πάσος συγένειας αὐτῆς
ἐντοναπότεται καὶ σερράπτεται συνοχής ἢ Σω-
τεριπένον, ἀλλὰ Δικυκλίου, ὥπερ πεπίκαπα
εἰ πώλ ἐντοτε τῷ ἐπί πάσης τῷ χραΐας
πνέυματος τῷ σύν τοι τοῖς αὐτοῖς Σωτεριπένοις.
Δυντή μέντοις ἡ ἀπό τῷ ἀμνῷ προερχόμενη προ-
Φητεία τὸν κύκλον ἡμέας τεθέντα τὸν τῷ
Βίῳ σκότες. οὐ γάρ τὸ ἀναβήναι τὸ ἡμέρας
τὸ μῆν τὸ βίον τετοῦ ὑδὲ καταπλεύσοντες εἰρη-
τὴν τὸ ἐπόν τῷ παρόντος τῷ κύκλον τούτον
ἔτι τροφῆς. παρελθόντος τὸν τοιούτον, καὶ
ἐπελθόντος τὸ μῆν τῶν πάντων πνέων, τὸ μη-
δαμῶς ἀπό τῷ παλαιστέων καὶ κατοπτρῶν
Συμέντων ἀλγίμονος ἔχοντες ἄρτου Φαζομένη,
ζερπουμον ἡμέραν ἀπόρθιον, τοσούδοντες τὸ μέτον τὸ
ἀλγίμον μάνια, ἡ ἀγγελεική τῷ μὲν ἀνθρώπῳ
C Γροφή· ἐπάσσων ζείνη ἡμέραν θεούθω τοπεβα-
στὸν εἰς τὸ παντὸν οἰκοῦ πατεράς ἡμῶν, καὶ δια-
τὸν ἔτι τὸν τούτον μέν την τοιαύτην, μηδέν
το τὸ πρεσβετόν, τὸ ἐπί πασῶν Φιλάδελφων
εἰτολοὺς θεούτων, καὶ πολέμων, τοῦ οἴτη
αὐτῷ μὴ Σωτεριπένον. καὶ ὅταν ἐν Βεργίᾳ
συμφώνως τῇ Διποτικῇ ἀδόρῃ, τὸ πέρι
τὸν εὐαγγελίῳ ἀμνῷ διποτικῷ θεού τῷ ποτῷ
πάροχα χειστός· καὶ γρυπούσον τὸ ιστερικόν
ερκῶν τῷ πότῳ, τὸ πατέρα τοῦ θεοῦ, τὸν το-
D απλά τὸ Καματικά πνευματικόν, καὶ οἰτερά
νοητῶν. αἰναβήνατο τὸ λόγον ἐπὶ τὸ τεττάν
πάροχα ἐπιπλεόν θεούρρων ἐν μορίον ἀγέ-
λων, πανυπέρι ἐπετελεοτάτη. Εμακαριστάτη
ἐξοδόν τοῦ ἐν τοῖς σύναγοντος, τοπετών ἐπὶ πάνταν
καὶ πειρωτέον, πιστὸν ἀποτίνει τὸ αὐτόροτα,
ἐργμένων ἡμέν. τὸ αἴγινον τὸ γέλεσίν, τὸ
πῶμα ἐγύρη τὸν τὸ πατσάρον τῷ γεδονί, τοῦ πό-
κνεροῦ ἀμά τῷ μῆτει, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, τοῦ
τοῖς μαζηταῖς ἐτοῦ καζαράμι ἐν μόρῳ τῷ
E καὶ ματθῶν ἀφεθεῖς ἀπό τῷ Διέρει, τὸ
αγρέλων προσελγοντον, τὸ μέγκυντον αὐτὸν,
ἀκόστιας ισά, νέας τοιχοδόμων, ανεκρούστη
τοῖς μελιτάριαν, τὸ κατελεῖται τοῖς ναζαρέ-
ἔλθον κατάρχοντος εἰς καφαραώμενον επειτα
ξάριν τοιχούσον, τοῦ ἐπέργαμφον τοῖς
συρράς ἀλιεῖς, πλεύσοις, διδάσκας τοῖς τοῖς
Σωταργυράν ὅλης τῶν μακαρίων, τὸ ηρ-
πύτον τοῖς προσενεγκέτας αὐτῷ αὐτούτῳ
εἰς τὸ ὄρον, καὶ λέγον τοῖς μακαρίοις. τὸ

χρόνια ἀντὸν· τελέος ἡ ἐπίνειος τῶν δι· Α qua his sunt proxima. Cum vero finisset illam doctrinam, descendissetque de monte, denuo Capharnaum ingreditur, indeque ingressus navim, transit ad locum Gergesenum, ē quorum finibus rogatus decadere, cum navim consenseret, trajecit, & venit in civitatem suam, ubi quibusdam sanitate redita circumibat civitates omnes, & vicos, docens in Synagogis eorum. Aliaque quamplurima postea fuit, antequam annolet Matthēus Paschatis tempus. Quin etiam apud alios B Evangelistas, postquam diversatus fuisset in Capharnaō Dominus, non invenitur, quod dicatur, Paſcha esse in propinquō, quorum consilium servare poterit, qui cogitarit, quæ in superioribus de Capharnaō *Vid. Not.* differuerimus, nempe dum ibi diversatur, in propinquō esse Iudeorum Paſcha, maxime quoniam in Paſchate Iudeorum inveniuntur in templo vendentes boves, & oves, & columbas; propter quæ etiam non additur, Domini, sed Iudeorum esse Paſcha. Ut enim domus Patris, facta est domus mercatus apud eos, qui ipsam non sanctificabant, sic etiam Paſcha Domini factum est humanum, & Iudaicum Paſcha apud eos, qui illud abjecti, & corporalius elegerint. Ceterum alias comodius videre erit, etiam quæ ad Paschatis tempus pertinent, quod circa vernum æquinoctium contingit, & si quid aliud quæstio, quæ de agitur, postulat expoliendum. Sane Heracleon hęc magna inquit, est festivitas, figura enim passionis Servatoris erat, quando non solum interficiebatur ovis, verum etiam comesa præberet requiem; & immolata quidem passionem Servatoris in mundo significabat, comesa vero requiem futuram in nuptiis. Appossumus autem verba ipsius, ut cum viderimus virum hunc tantis in rebus nullo apparatus versantem, sed contemptim, & sine firmitate, magis ipsum despiciamus.

TOMUS UNDECIMUS.

Et ascendit Hierosolymam Iesus, & reperit *Ioh. 2. 14*, in Templo eos, qui vendebant boves, & oves, & columbas, & mensarios sedentes, & cum fecisset flagellum ē funiculis, omnes ejicit ē templo, oves simul, ac boves; & mensariorum as effudit, & mensas subverrit, & his, qui columbas vendebant, dixit: *Anferete ista hinc, nee facite domum Patris mei dominum mercatus.* Recordati vero sunt Discipuli ejus